

Projektas APRICOT:

Mokomės būti ir (su)gyventi besikeičiančiame
laike: dėmesingos tėvystės ugdymo programa

Medijų raštingumo programa ir medžiaga suaugusiųjų švietėjams

5 skyrius. 4 tema: Klaidinanti informacija ir
dezinformacija nuotoliniam mokymui(si)

Europos Komisijos parama šio leidinio rengimui nereiškia pritarimo jo turiniui, kuriame pateikiama autorių nuomonė, todėl Europos Komisija negali būti laikoma atsakinga už informaciją panaudotą šiame leidinyje.

Šį intelektualinį produktą sumanė ir parengė strateginių partnerysčių projekto APRICOT komanda.

Projekto koordinatorius – VšĮ *Šiuolaikinių didaktikų centras* (Lietuva)

Projekto partneriai:

Apricot Training Management Ltd. (Jungtinė Karalystė)

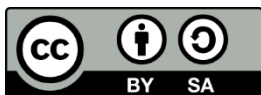
ItF Institut Kassel e.V. – Frauencomputerschule (Vokietija)

Planeta Ciencias (Ispanija)

Redakcijos koordinatorė: Daiva Penkauskienė

Rengėjai: Hilary Hale, Beate Hedrich, Betül Sahin, Alejandra Goded, Anca Dudau, Daiva Penkauskienė

Redakcinė kolegija: Sophy Hale, Seda Gürcan, Konrad Schmidt, Cihan Sahin, Josafat Gonzalez Rodriguez, Roc Marti Valls, Virgita Valiūnaitė

Šis darbas yra licencijuotas Creative Commons Attribution-ShareAlike 4.0 tarptautine licencija. Norėdami peržiūrėti šios licencijos sąlygas, apsilankykite

<http://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/> arba siųskite laišką Creative Commons, PO Box 1866, Mountain View, CA 94042, JAV.

Metai, mėnuo: 2021 lapkritis

Turinys

5.6 @ Klaidinanti informacija ir dezinformacija	3
Suaugusiųjų švietėjai:	3
Kaip tai vyksta:.....	3
I dalis. Veiklos pavyzdžio pristatymas.....	3
II dalis. Proceso analizė	5
III dalis. Įgyvendinimo planavimas	5
Šaltiniai	6

5.6 @ Klaidinanti informacija ir dezinformacija

nuotoliniam mokymui(si)

Šios mokymosi veiklos tikslas – suteikti galimybę besimokantiesiems ir suaugusiųjų švietėjams pritaikyti skaitmeninio raštingumo įgūdžius, kad jie geriau atpažintų įvairias klaidinančios informacijos ir dezinformacijos rūšis, ir suprastų jų generavimo ketinimus.

Suaugusiųjų švietėjai:

- atpažins įvairių rūšių klaidinančią informaciją ir dezinformaciją skaitmeninėse medijose;
- atpažins ir atskirs joje glūdinčius ketinimus;
- planuos ir įgyvendins praktines, į besimokančiuosius orientuotas užduotis, siekiant didinti tėvų ir senelių kritinį raštingumą naudojant skaitmenines medijas;
- sudarys palankias sąlygas diskusijoms su tėvais ir seneliais, siekiant atskleisti bendradarbiavimo su vaikais svarbą skaitmeninio kritinio raštingumo srityje.

Kaip tai vyksta:

- mokymas remiasi kritiniu tyrinėjimu grįstu mokymo(si) metodu ir ŽPR schema;
- mokymosi metu pateikiami pavyzdžių pristatymai, vaizdo įrašai, individuali ir grupinė veikla, mokymosi viktorinos ir praktiniai atvejų tyrimai;
- šios temos pristatymo trukmė yra 2,5 valandos (+ individualus tyrimas ir studijų laikas).

I dalis. Veiklos pavyzdžio pristatymas

„Žadinimas“

Skaitmeninės informacijos amžiuje, naudojantis skaitmenine žiniasklaida, naujienomis ir informacija dalinamasi greičiau nei bet kada anksčiau. Gebėjimas atskirti teisingą informaciją nuo klaidingos tapo labai svarbus, o atskyrimas – labai sunkus. Ši veikla apima tokius klausimus:

- „Melagienos“ (*fake news*): kas tai ir kam skirta?
 - Kaip apibrėžiama?
 - Kaip jos kuriamos ir platinamos internete?
 - Kokie ketinimai slepiasi už jų kūrimo?
 - Kodėl mums tai turėtų rūpėti?
- „Melagienos“: kaip jas atpažinti!

- Kritinio mąstymo įgūdžių naudojimas.
- 3 kritinio skaitmeninio raštingumo taikymo etapai.
- Turinio analizė.
- Faktų tikrinimo ir pranešimo įrankių naudojimas.

Prasmės suvokimas

A. Įvadas į įvairius klaidinančios informacijos ir dezinformacijos tipus

Pristatomos „melagienos“, klaidinanti informacija ir dezinformacija. Pristatymas apima apibrėžimus, pavyzdžius ir vaizdo medžiagą, kad būtų galima atskirti įvairius klaidinančios informacijos ir dezinformacijos skaitmeninėje žiniasklaidoje tipus ir jų kūrimo ketinimus. Medžiaga – 1 pristatyme „Klaidinanti informacija ir dezinformacija“.

B. Klaidinančios informacijos ir dezinformacijos kūrimo ketinimų ir motyvų nagrinėjimas

Užduotis 1. Grupės diskusija: Kokie ketinimai ir motyvai slepiasi po klaidinančia informacija ir dezinformacija – kodėl tai kuriama? kodėl mums tai turėtų rūpėti? (10 minučių).

(Analizė, apmąstymai ir dalijimasis idėjomis)

Ketinimai, motyvai ir pasekmės yra fiksuojami, apibendrinami ir sugrupuojami trumpame pristatyme.

C. Dezinformacijos platinimo internete nagrinėjimas

Pristatymas su grupinėmis diskusijomis apie klaidinančios informacijos ir dezinformacijos kūrėjus ir siuntėjus internete.

D. Kaip pastebėti klaidinančią informaciją ir dezinformaciją

Klausimas pristatomas atliekant **2 užduotį-testą (individuali ir grupės veikla)**. Testas – žr. 1 pristatymas „Klaidinanti informacija ir dezinformacija“.

2 užduotis. Mokomasis testas apie tikrus faktus (15 minučių):

Dalyviai gauna klausimus (10 klausimų) su atsakymų variantais (kiekvienas klausimas turi 3 atsakymo variantus) ir turi pasirinkti, jų nuomone, teisingą variantą. Tikslas – paskatinti dalyvius kritiškai mąstyti, renkantis, kuris atsakymas teisingas. Mažai tikėtina, kad dalyviai žinos atsakymus iš anksto, todėl jų atsakymai turės būti pagrįsti kritišku tikimybės įvertinimu.

Mokymų dalyviai individualiai nagrinėja kiekvieną klausimą iš eilės ir pasirenka variantą, kurį jie laiko teisingu.

Tada jiems pateikiami teisingi kiekvieno klausimo atsakymai, o grupėje diskutuojama apie jų pasirinkimo motyvus.

E. Kritinio mąstymo metodai faktų tikrinimui

Dviejų metodų – „Šviesoforas“ ir CRAAP, naudingų faktų tikrinimui, pristatymas (medžiaga žr. 3 priedas 1 dalis ir 1 pristatymas „Klaidinanti informacija ir dezinformacija“).

3 užduotis. CRAAP metodo taikymas (20 minučių)

Dirbdami poromis (arba individualiai) dalyviai nagrinėja pateiktą straipsnį naudodami metodą CRAAP: <https://www.peta.org/issues/animal-companion-issues/animal-companion-factsheets/animal-abuse-human-abuse-partners-crime/>

Dalyviai turi nustatyti:

- ar tiki, kad jame sakoma tiesa, nesvarbu, ar jie pasitiki straipsniu, ar ne;
- jei tiki – ar yra kokių nors elementų, dėl kurių abejojama;
- jei netiki – ar yra bent kažkas teisinga / tikslu.

F. Faktų tikrinimo ir pranešimo apie įtartinę turinį priemonės

Pristatymas apie:

- faktų tikrinimo skaitmeninėje žiniasklaidoje įrankius ir metodus - vaizdai, antraštinis masalas, domenai (URL) ir kt.;
- faktų tikrinimo svetaines;
- pranešimus apie įtartinę informaciją „Facebook“, „Google“, „Twitter“ ir kt.

4 užduotis: žaidimas „Faktiškumas“ (10 minučių)

Žaidžiama individualiai, siekiant patikrinti gebėjimą aptikti dezinformaciją atrinktose naujienų istorijose apie COVID-19.

Santrauka, apžvalga ir refleksija

II dalis. Proceso analizė

1. Veiklos / užsiėmimo veiksmų atgaminimas.
2. Veiklos / užsiėmimo analizė iš besimokančiojo perspektyvos.
3. Veiklos / užsiėmimo analizė suaugusiųjų švietėjų požiūriu.
4. Diskusijos: kaip mes mokėmės? ko išmokome?

III dalis. Įgyvendinimo planavimas

1. Diskusijos, kaip ir kam ši veikla gali būti pritaikyta konkrečiame kontekste.
2. Įgyvendinimo plano rengimas.

Šaltiniai

- Shout Out UK: <https://www.shoutoutuk.org/>
- www.Internetmatters.org
- UNESCO's Handbook for Journalism education and training (2018)
- How I became a Deep fake: BBC
- Factfulness Quiz, Hans Rosling: <https://factfulnessquiz.com>
- CRAAP Method: <https://libguides.ioe.ac.uk/evaluating/craap>
- Tineye: <https://tineye.com>
- Copyscape: <https://www.copyscape>
- Snopes: <https://www.snopes.com>
- FotoForensics: <http://fotoforensics.com>

